

جامعه‌شناسی در ترکیه

مؤلف

محمد توکل

نسخه تراپ نژاد

www.ketab.ir

جامعه‌شناسان

سرشناسه: توکل، محمد، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام‌پدیدآور: جامعه‌شناسی در ترکیه
تالیف: محمد توکل، نسیم تراب‌نژاد

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۲۳۲ ص
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۲۹۱-۵

وضعیت: فهرست‌نویسی: فیپای مختصر
یادداشت: این مدرک در آدرس <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
یادداشت: واژه‌نامه
یادداشت: کتابخانه
یادداشت: نمایه

شناسه افزوده: شابک: ۱۳۶۵-
شماره کتابشناسی: ۶۰۰۲۲۳-۲۹۱-۵

جامعه‌شناسان

جامعه‌شناسی در ترکیه
محمد توکل، نسیم تراب‌نژاد

چاپ اول: ۱۳۹۵ تهران/ تعداد ۲۰۰ نسخه
قیمت: ۱۹۰۰۰ تومان/ چاپ دیجیتال: نگین
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۲۹۱-۵
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان
ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:
تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی
دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷
فروشگاه جامعه‌شناسان
تلفن: ۶۶۹۵۹۶۸۰-۸۱، ۶۶۰۰۰۵۱
تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

پیشگفتار

ترکیه به عنوان همسایه‌ی شمال غربی ایران و میراث دار امپراطوری عثمانی، دارای روابط ریشه‌دار با کشور ما بوده است. جدای از رابطه‌ی ایران و ترکیه، بسترهای مشترک فرهنگی موجب شده است تا عناصر فرهنگی و تمدنی قابل توجهی برای قرابت ملت‌های ایران و ترکیه به وجود آید. یکی از مسائل جالب توجه که همواره در خصوص روابط دو کشور مطرح بوده است، مسأله‌ی همسانی یا قرابت تحولاتی است که در صحنه‌های سیاسی و اجتماعی دو کشور به وقوع پیوسته است؛ تا جایی که برخی از صاحب‌نظران از تأثیرپذیری بسط تاریخی دو کشور سخن به میان آورده‌اند. قدرت گرفتن تقریباً همزمان حکومت‌های صفوی و عثمانی که داعیه دار رهبری و ترویج مذاهب شیعه و سنی در جهان اسلام بودند، وقوع تحولات اصلاح طلبانه‌ی مردمی در ساختارهای حکمرانی ایران و عثمانی که در قالب انقلاب مشروطه در ایران و دوره‌ی تنظیمات در شمالی روی داد و نیز قدرت گرفتن همزمان رضاشاه پهلوی و مصطفی کمال پاشا که خرد را مجریان تجدد و نوسازی جوامع دو کشور معرفی می‌کردند، شواهدی بر اثبات نظریه‌ی تأثیرپذیری متقابل تاریخی - اجتماعی مذکور می‌باشد. اما در سال‌های اخیر و پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، مؤلفه‌های اجتماعی و فرهنگی دو کشور بسیار از هم فاصله گرفته و موجب بروز تفاوت‌های اساسی در جوامع دو کشور شده است. در صحنه‌ی داخلی تغییر ارزش‌ها و گرایش فرهنگی، سیاسی و اجتماعی و در پی آن نظام سیاسی در ایران، موجب شده است، گذشتن بیشتر ایران و ترکیه شد و در سطح منطقه‌ای و جهانی نیز خروج ایران از بلوک بندی‌های مبتنی بر غربی - شرقی و برنابیدن ایران نسبت به ساختارهای نظام بین الملل موجب تقابل دو کشور گردید. در واقع نظام‌های سیاسی ایران و ترکیه به عنوان دو قطب متضاد در زمینه‌ی اسلام‌گرایی سیاسی و سکولاریسم در منطقه، روی در روی هم قرار گرفتند. نگرانی ژنرال‌های ترکیه

از رسوخ اندیشه‌های انقلابی به داخل مرزهای آن کشور، ترس از حمایت ایران از گروه‌های متعارض قومی و مذهبی و در مقابل نگرانی ایران از قرار داشتن ترکیه در زمره‌ی متحدان آمریکا، عضویت این کشور در ناتو و روابط نزدیک ترکیه با اسرائیل، همگی موجب تشدید نگرش امنیتی به روابط دو جانبه از سوی دو کشور گردید. افزون بر آن، بی‌ثباتی بسیاری از دولت‌هایی که در ترکیه بر سر کار آمدند و نتیجه‌ی نظام پارلمانی این کشور بودند موجب فراز و نشیب‌هایی در روابط سیاسی و البته فرهنگی - علمی ایران و ترکیه گردید. ترکیه از زمان به قدرت رسیدن اسلام‌گرایان در سال ۲۰۰۲، چه در عرصه‌ی سیاست داخلی و چه در عرصه‌ی سیاست منطقه‌ای و روابط فرهنگی، تحولات بسیاری را تجربه کرده است. یکی از بارزترین وجوه این تحول اتخاذ رویکردهای چندبُنه‌گرایانه در روابط خارجی و نزدیکی آن نسبت به همسایگان خویش می‌باشد. امروز ترکیه در صدد است تا از توانایی‌های فکری، علمی و فرهنگی موجود در منطقه‌ی خاورمیانه و جهان شرق بهره‌برداری کند و آن‌ها را در راستای توسعه و رشد خود قرار دهد (کاظمی، ۸۸). به عنوان مثال، در خصوص رابطه فرهنگی می‌توان گفت، ترجمه‌ی کتاب‌های متفکرین مسلمان ایرانی در ترکیه شروع شده و افزایش یافته است، در حال حاضر نیز کتاب‌های دکتر شریعتی جز پرفروش‌ترین کتاب‌های فکری و اجتماعی ایران در ترکیه می‌باشد (حاج، ۱۳۸۰). این در حالی است که در ایران حتی در میان جامعه‌شناسان ایرانی و در سطح دانشگاه‌های ما، خلاء آثار و شناخت متفکرین ترک مسلمان خصوصاً اندیشمندان جامعه‌شناس ترکیه مشهود است.

ترکیه را شاید بتوان جزو تاثیرگذارترین کشورها در تحولات خاورمیانه در طول هفتصد سال گذشته دانست. با ورود امواج تجدید در این کشور که برای سال‌های متمادی مرکزیت تمدن اسلامی را در اختیار داشت، به‌طور کلی زیست فرهنگی، سیاسی و اجتماعی مسلمانان دگرگون شد و زمینه‌های بروز مسائل ناشی از رویارویی سنت و تجدید و در پی آن، رشته‌ی جامعه‌شناسی

به وجود آمد. برای این کشور نیز مانند ایران، غرب و تجدد، اساسی‌ترین مسأله‌ی یک قرن گذشته بوده و بخش عمده‌ای از تحولات و مسائل فکری، فرهنگی و اجتماعی جدید در دو کشور مشترک بوده است؛ با توجه به اینکه ترکیه و ایران طی این مدت راه‌های متفاوتی را تجربه کرده‌اند، به همین دلیل شناخت و معرفی این رشته در ترکیه و موثرترین جامعه‌شناسان در روند شکل‌گیری آن بسیار ضروری می‌باشد.

در این کتاب به تشریح جریان شکل‌گیری رشته‌ی جامعه‌شناسی در ترکیه و مسائلی که با آن درگیر بوده است؛ همراه با معرفی برخی از موثرترین جامعه‌شناسان ترک در بنیان‌گذاری و شکل‌گیری آن پرداخته‌ایم. کتاب شامل پنج فصل می‌باشد: فصل اول مربوط به ظهور جامعه‌شناسی در ترکیه در این قرن نوزده است. در این فصل به شرایط و فرآیندهای تاریخی نوسازی و جریان‌های فکری قرن نوزده در دوره‌ی عثمانیان به صورت خلاصه و فرایند نهادسازی جامعه‌شناسی در ترکیه به‌طور مفصل از آغاز تا امروز پرداخته‌ایم. فصل‌های دوم تا چهارم به ترتیب پیرامون آراء و اندیشه‌های جامعه‌شناسی یکی از مهم‌ترین متفکرین جامعه‌شناس ترک، یعنی ضیا گوردآلپ، نیازی برکس و همچنین وضعیت جامعه‌شناسی در ترکیه در طی سال‌های ۱۹۴۰م. تا ۱۹۸۰م. می‌باشد؛ در فصل آخر نیز به شرح وضعیت کنونی جامعه‌شناسی در ترکیه و نتیجه‌گیری پرداخته‌ایم. از دکتر اسرار، دکتر سید اوزروارلی و دکتر اسرا دوغان که در تهیه‌ی منابع لازم‌الدوای و ویرایش کتاب ما را راهنمایی کردند صمیمانه تشکر می‌کنیم.

د. تراب‌نژاد

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۳	فصل اول: ظهور جامعه‌شناسی در ترکیه
۱۴	بخش اول: مروری بر جنبش نوسازی و جریان‌های فکری قرن نوزدهم
۲۲	بخش دوم: ظهور جامعه‌شناسی در ترکیه
۲۹	بخش سوم: نهادهای نوسازی جامعه‌شناسی در ترکیه
۴۹	فصل دوم: هیاء آتاترک (۱۸۷۶-۱۹۲۴)
۶۸	جامعه‌شناسی در دوره آتاترک و دورکیم
۹۰	جامعه‌شناسی در ترکیه در سال‌های آغازین جمهوری (از ۱۹۲۴ تا ۱۹۴۰ م.)
۹۱	دورکیم از انقلاب ترکیه در سال‌های آغازین جمهوری (۱۹۲۴-۱۹۴۰)
۱۰۱	فصل سوم: نیازی برکس (۱۹۸۱-۱۱۰۸)
۱۰۵	بخش اول: پیشرفت تحقیقات تجربی
۱۰۸	بخش دوم: رویکرد جامعه‌شناختی به مطالعات روستایی
۱۳۳	فصل چهارم: جامعه‌شناسی در ترکیه در سال‌های ۱۹۵۰ تا ۱۹۸۰
۱۷۰	ویژگی‌های بارز جامعه‌شناسی در ترکیه از سال ۱۹۵۰ تا ۱۹۸۰ میلادی
۱۷۹	فصل پنجم: وضعیت کنونی جامعه‌شناسی در ترکیه
۲۰۵	نتیجه‌گیری
۲۱۱	فهرست منابع
۲۱۱	منابع ترکی و انگلیسی
۲۲۰	منابع فارسی
۲۲۱	نمایه
۲۲۵	واژه‌نامه